

Vietnam-Amerika Savaşı'nda ABD'ye Yönelik Propaganda Amaçlı Vietnam Radyo Yayıncılığı: Hanoi Hannah'nın Radyo Yayınları Üzerine Bir İnceleme

MEHMET ALİ GAZİ

Öz

Vietnam-Amerika Savaşı sırasında ABD'ye karşı savaşan Vietnam Demokratik Cumhuriyeti, radyoyu savaş döneminde etkili bir propaganda aracı olarak kullanılmaktadır. Savaş sırasında Vietnamlı radyo spikeri Hanoi Hannah tarafından gerçekleştirilen radyo yayınları ile doğrudan Vietnam'da bulunan ABD askerleri hedef alınmaktaydı. Radyo yayınlarında ABD askerlerinin savaşa isteğinin azaltılması amaçlanmaktaydı. Bu süreçte radyo yayınları üzerinden çeşitli propaganda teknikleri kullanılarak, ABD askerlerinin savaşa devam etmemesi yönünde ikna edilmesine çalışılmaktaydı. Hannah; Amerikan resmî propagandası tarafından gizlenen bir bölgede kaç Amerikan askerinin öldürüldüğünü, Amerikan askerî yayınlarına dayanarak radyo yayınlarında ayrıntısıyla açıklamaktaydı. Bu şekilde Hannah'ın radyo yayınları ABD propagandasının tek taraflı etkisini kırmaya çalışmaktaydı. Çalışmada Hannah'ın Amerikan hükümeti karşıtı propaganda radyo yayınları incelenerek, Vietnam-Amerika Savaşı sırasında Vietnam Demokratik Cumhuriyeti'nin hangi mesajlar üzerinden radyoyu propaganda amaçlı kullandığı ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu amaçla çalışmada Hannah'ın farklı dönemlerde ulaşılan radyo yayınları gösterebilimsel analiz yöntemi kullanılarak incelenmektedir. Elde edilen bulgularda, Hannah'ın radyo yayınlarında genel olarak korku içerikli mesajlar vererek ABD askerlerinin savaşmaması yönünde ikna edilmeye çalışıldığı saptanmıştır. Diğer yandan radyo yayınlarında ABD yönetiminin de eleştirilerek, ABD askerlerinin ABD yönetimine güvenini kaybetmesinin amaçlandığı görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Radyo, Propaganda, Vietnam, ABD, Radyo Yayınları

Araştırma Makalesi

Geliş Tarihi : 11.11.2019

Kabul Tarihi: 29.11.2019

ORCID ID: 0000-0002-9239-4187

E-mail: mehmetligazi@hotmail.com

The Vietnam Radio Broadcasting For the Purpose of Propaganda in the Vietnam-America War: An Examination on Hanoi Hannah's Radio Broadcasts

MEHMET ALİ GAZI

Abstract

The Democratic Republic of Vietnam which fought against the USA during the Vietnam-America War used the radio as an effective propaganda tool. The radio broadcasts of Vietnam radio announcer Hanoi Hannah were directly targeted at US soldiers in Vietnam. Radio broadcasts were aimed at reducing the willingness of US soldiers to fight. During this period, various propaganda techniques were used to convince US soldiers not to continue the war. In radio broadcasts, Hannah explained in detail how many American soldiers were killed in an area based on American military broadcasts. It was hidden by American official propaganda. In this way, Hannah's radio broadcasts tried to reduce the effect of USA propaganda. The study examined Hannah's anti-US government propaganda radio broadcasts during the Vietnam-America War. In the study, it was tried to explain the messages which the Democratic Republic of Vietnam used for the purpose of propaganda during the Vietnam-America War. For this purpose, Hannah's radio broadcasts in different periods were analyzed by using semiotic analysis method. According to the findings, it was found that Hannah's radio broadcasts generally gave horror messages in order to convince US soldiers not to fight. On the other hand, it was revealed that the US administration was also criticized in the radio broadcasts, so it was aimed to lower the trust of the US soldiers to the US administration.

Keywords: Radio, Propaganda, Vietnam, USA, Radio Broadcasting

Research Paper

Received: 11.11.2019

Accepted: 29.11.2019

ORCID ID: 0000-0002-9239-4187

E-mail: mehmetaligazi@hotmail.com

1.Giriş

Fransa'nın Vietnam üzerindeki yaklaşık 100 yıllık fiili sömürgeciliğinin son bulmasından sonra 1955 yılında Güney Vietnam'da ABD yanlısı Vietnam Cumhuriyeti (Güney Vietnam), Kuzey Vietnam'da da Ho Çi Min liderliğinde Sovyetler Birliği ve Çin Halk Cumhuriyeti tarafından desteklenen komünist bir partiyle yönetilen Vietnam Demokratik Cumhuriyeti (Kuzey Vietnam) kurulmuştu. Zaman içerisinde iki ülke arasında yaşanan anlaşmazlıklar farklı ülkelerin de dahil olduğu bir savaşa dönmekteydi. Buna karşın savaşın asıl nedeni, Kuzey Vietnam ve Güney Vietnam çatışması değildi. Büyük güçler arasında yapılan anlaşmada Güney'de birleşmenin oylanması maddesi bulunmaktaydı, bu madde Fransa ve ABD'nin müdahalesiyle uygulanmadı. Bu süreçte 1963 yılında ABD, Güney Vietnam lehine savaşa dahil olmuş ve Güney Vietnamlı askerlerin Kuzey Vietnam askerleri ile mücadelesine doğrudan destek olmaktaydı. ABD, Kuzey Vietnam'ın bir Amerikan gemisini batırdığını ileri sürerek, Kuzey Vietnam'a savaş ilan etmişti. 50 yıl sonra açığa çıkan Amerikan istihbarat belgeleri, böyle bir saldırının gerçekleşmediğini, savaşa girmek için bahane olarak uydurulduğunu göstermekteydi. ABD'nin savaşa dâhil olmasıyla birlikte Kuzey Vietnam, etkili bir şekilde Amerikan hükûmeti karşısı propaganda faaliyeti yürütmeye başladı. Bu aşamada Vietnam, ABD askerlerinin savaşta moralini bozmak ve savaşma isteğini azaltmak amacıyla Vietnam'da bulunan ABD askerlerine yönelik olarak propaganda amaçlı radyo yayınları gerçekleştirmekteydi. Kuzey Vietnam radyo yayınları iyi derecede İngilizce konuşan Vietnamlı Trինh Thị Ngõ tarafından yapılmaktaydı. Ngõ radyoda, ölen Amerikan askerleriyle ilgili en ince ayrıntısına kadar bilgi vermekteydi (Gezgin, 2008). Ngõ'nun radyo propagandası zaman içerisinde ABD ordusunda popüler hale gelmekteydi.

Vietnam üzerine literatür taramasında, Vietnam'da radyo yayıncılığı ve propaganda faaliyetleri alanında uluslararası literatürde sınırlı çalışmanın olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu çalışmalar içerisinde; Springer (1986), İkinci Dünya Savaşı ve Vietnam-Amerika Savaşı'nda askeri propagandayı; Nguyen (2008), Vietnam özelinde yazılım tanımlı radyoyu; Peacock (2010), 1964–1973 yılları arasında Amerikan ve Sovyet propagandasında çocuk görüntülerini; Page (2016), 1965-1973 yılları arasında Vietnam-Amerika Savaşı'nda ABD resmi propagandasını; Chandler (2019), Vietnam'da ABD propaganda faaliyetini incelemektedir. ABD ve Vietnam üzerine yapılan akademik çalışmalar içerisinde; Kelly (1986), 1970 ve 1980 yıllarında ABD özelinde Vietnam'dan gelen mültecileri; Hammer (1988), 1963 yılı özelinde ABD ve Vietnam'ı; Bradley (2003), 1919-1950 yılları arasında ABD özelinde sömürge sonrası Vietnam'ı; Maraniss (2003), 1967 yılında barış boyutunda ABD ve

Vietnam'ı; Halberstam (2008), ABD Başkanı John F. Kennedy döneminde ABD ve Vietnam'ı; Olson ve Roberts (2011), 1945-1995 yılları arasında ABD ve Vietnam'ı; Blang (2011), 1961-1968 yılları arasında Amerika ve Vietnam'ı incelemektedir. Diğer yandan ABD'ye yönelik gerçekleştirilen propaganda amaçlı radyo yayınlarında genel olarak İkinci Dünya Savaşı'ndaki Tokyo Rose adlı Japon radyo yayınlarına odaklanıldığı ortaya çıkmaktadır. Bu çalışmalar içerisinde; Ward (1971), Uyeda (1978), Tokyo Rose radyo yayıncısı Iva Ikuko Toguri'yi; Kutler (1980), Kawashima (2013), Amerikan çıkarlarına ihanet bağlamında Tokyo Rose radyo yayınlarını; Laurie (1994), 1939-1945 yılları arasında Nazi Almanyası tarafından ABD'ye kısa dalgalı radyo yayınlarını ve Frederick W. Kaltenbach'ı; Shibusawa (2010), ırk ve vatandaşlık boyutunda Tokyo Rose yayınları çalışılmaktadır.

Çalışma kapsamında yapılan literatür taraması sonucunda, Vietnam-Amerika Savaşı sırasında Kuzey Vietnam'da Ngo'nun radyo yayınlarını propaganda amaçlı inceleyen herhangi bir çalışmaya rastlanmamaktadır. Bu çalışmada Ngo'nun farklı tarihlerde ulaşılabilen radyo konuşmaları üzerinden Kuzey Vietnam'ın, radyoyu propaganda amaçlı olarak ne şekilde kullandığı ve ABD askerlerine yönelik hangi mesajları verdiği ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Böylece çalışmada Ngo'nun radyo yayınları özelinde "Vietnam-Amerika Savaşı sırasında radyonun propaganda amaçlı rolü nedir?" sorusuna yanıt bulunması amaçlanmaktadır. Bu amaçla Ngo'nun çalışma kapsamında belirlenen radyo konuşmaları göstergebilim yöntemi kullanılarak incelenmiştir. Çalışmada Ngo'nun radyo konuşmaları üzerinden verilen açık ve gizli mesajların ortaya konulması, ayrıca Kuzey Vietnam'ın propaganda amaçlı olarak inşa ettiği Amerikan hükümeti karşıtı mesajların açıklanmasına çalışılmıştır. Bu açıdan çalışma, Vietnam-Amerika Savaşı'nda radyo yayıncılığı hakkında bilgi vermesi, Soğuk Savaş döneminde radyonun propaganda amaçlı kullanımına ışık tutması ve Vietnam-Amerika Savaşı'nda Kuzey Vietnam'ın propaganda faaliyetlerini yansıtmaları bakımından önem taşımaktadır.

2. Savaş Dönemlerinde ABD'ye Yönelik Olarak Gerçekleştirilen Radyo Yayınları

ABD'nin katıldığı savaşlar içerisinde, ABD ordusunun sistemli ve yoğun olarak radyo propagandasına maruz kaldığı üç dönem söz konusudur: İkinci Dünya Savaşı, Kore Savaşı* ve Vietnam-Amerika Savaşı. ABD, tarihinde ilk sistemli radyo propagandasına İkinci Dünya Savaşı'nda maruz kalmaktadır. ABD, 1 Eylül 1939 tarihinde başlayan savaşa, tarafsız kalarak katılmayı tercih etmektedir. Buna karşın 7 Aralık 1941 tarihinde Japonya, Pearl Harbor limanında bulunan ABD donanmasına saldırılmaktadır (Keegan, 2016: 262-263). Kısa bir süre sonra ABD, Mihver Devletleri

*Kore Savaşı, 1950-1953 yılları arasında Kuzey Kore ve Güney Kore arasında gerçekleşen ve diğer ülkelerinde müdahalede bulunduğu bir savaştır.

Almanya, Japonya ve İtalya'ya savaş ilan etmişti. ABD'nin savaş ilanından sonra Mihver Devletleri radyo kanalıyla ABD'ye yönelik propaganda faaliyetlerine girişmektedir. ABD de radyoyu propaganda amaçlı kullanmaktaydı (Socolow, 2007: 109).

İkinci Dünya Savaşı'nda radyo yayınlarını propaganda amaçlı en etkili kullanan Mihver Devletleri'nin biri Almanya'dır. Almanya, savaşın başlamasından kısa bir süre sonra İngiltere'ye yönelik William Joyce'un spikerliğinde Lord Haw-Haw adı verilen radyo programları gerçekleştirmekteydi. Joyce'un radyo programlarında İngiliz halkının savaştaki moralinin bozulmasına, İngiliz askerlerinin de teslim olmaya ikna edilmesine çalışılmaktaydı. Radyo programları doğrudan propaganda içerikliydi (Houswitschka, 2003: 253). Almanya, ABD ile savaşa girmesinden sonra İngiltere'ye olduğu gibi ABD'ye yönelik olarak da benzer bir radyo propagandası yapılmak istenmekteydi. Bu amaçla Almanya'da bulunan ABD'li Mildred Gillars, ABD'ye yönelik gerçekleştirilecek olan radyo yayınları için görevlendirildi. Gillars, radyo yayınları sırasında pek çok farklı isimle çağrılmaktadır. Fakat bu isimler içerisinde en çok ön plana çıkan ve Gillars ile özdeşleşen isim "Axis Sally" olduğu görülmektedir. Gillard radyo programlarında ABD askerlerinin, buldukları cep helerde, vatan hasretini yaşamalarını ve bu yolla ülkelerine geri dönemelerinin sağlanmasını amaçlamaktaydı. Diğer yandan radyo yayınlarında askerlerin üstlerine yönelik önyargılar oluşturmaları hedeflenmekteydi. Ayrıca radyo yayınlarında antisemitist şarkılara da yer verilmekteydi. Gillars tarafından, Home Sweet Home Hour (Evim Evim Güzel Evim Saati), Midge at the Mike (Mike'de Midge) ve GI's Letter-box and Medical Reports (GI'nin Mektup Kutusu ve Tıbbi Raporları) adlı radyo programları yapıldı. Gillars son yayını 6 Mayıs 1945 tarihinde, Almanya teslim olmadan kısa bir süre önce gerçekleştirmektedir. Gillars'ın radyo yayınları, Joseph Goebbels'in denetimindeydi (Herzstein, 1996: 139). Gillars'ın yanında Frederick Wilhelm Kaltenbach ve Robert Henry Best de ABD'ye yönelik radyo yayınları ile ün kazananlar arasındadır.

Almanya'dan sonra İkinci Dünya Savaşı'nda ABD'ye yönelik propaganda amaçlı radyo yayınlarına yönelen bir diğer ülke Japonya'dır. Japonya'da 20 kadar kadın spiker, ABD ordusuna yönelik propaganda yayını yapmakla görevlendirilmektedir. Japon kadın spikerler, "Tokyo Rose" adıyla anılmaktaydı. Radyo yayınlarında ABD yönetimi sert bir şekilde eleştirilmekte ve savaştan sorumlu tutulmaktaydı. ABD askerlerinin amaçsız bir savaş için mücadele ettiği aktarılmakta ve Japonların savaş istemediğine vurgu yapılmaktaydı. ABD ordusu içerisinde Japonya'nın savaş istememesine rağmen ABD yönetiminin savaşı sürdürdüğüne dair algı oluşturulması amaçlanmaktaydı. Diğer yandan ABD ordusunun savaşı sürdürmesi halinde ağır kayıplar vereceği ve Japonya'nın gönülsüzce de olsa ABD ordusuna karşı ka-

rarlı bir direniş göstereceği aktarılmaktaydı. Japonya, radyo yayınları üzerinden ABD ordusunun savaşma isteğini kırmayı hedeflemekteydi. Spikerler içerisinde en ünlüsü ise Iva Toguri D'Aquino'dır. Toguri daha sonra ABD'nin çıkarlarına aykırı fiilde bulunduğu için ABD'de yargılandı (Uyeda, 1978: 69). İtalya'da da İkinci Dünya Savaşı'nda ABD'ye yönelik radyo yayınları gerçekleştirilmekteydi. İtalyan radyo propagandası için de Rita Zucca görevlendirilmişti. Zucca da Alman radyo yayıncısı Gillars gibi "Axis Sally" olarak anılmaktaydı. Zucca'nın radyo yayınları Almanya tarafından desteklenmekteydi. Radyo yayınlarında diğer Mihver Devletleri'nde olduğu gibi ABD ordusunun moralinin bozulması amaçlanmaktaydı. İtalya'yı denetim altında tutan Alman birlikleri 2 Mayıs 1945 tarihinde teslim olmuştu (Hart, 2015: 937-938). Zucca, ise son radyo yayınına 25 Nisan 1945 tarihinde İtalyan Sosyal Cumhuriyeti'nin yıkılmasından kısa bir süre önce yapmaktadır.

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra ABD'nin radyo propagandasına maruz kaldığı bir diğer savaş Kore Savaşı olmuştu. 1950 yılında başlayan Kore Savaşı'nda ABD, Kuzey Kore ve Sovyetler Birliği'nin etkisini kırmayı ve bölgede komünizmin yayılmasını önlemeyi amaçlamaktaydı. Asıl amaç, Sovyetler Birliği'ni kuşatma stratejisiydi. Bu amaçla ABD kuvvetleri doğrudan Kuzey Kore'ye müdahale etmekteydi. Kore uluslararası bir sorun olarak görülmektedir (Gaddins, 2018: 52). Bu süreçte Kuzey Kore, ABD ordusuna yönelik olarak radyodan propaganda yayınları yapmaktaydı. Kuzey Kore tarafından gerçekleştirilen radyo yayınları için de Anna Wallis Suh görevlendirilmektedir. Suh için "Seoul City Sue" ismi kullanılmaktaydı. İkinci Dünya Savaşı'nda olduğu gibi Kuzey Kore radyo yayınlarında da ABD askerlerinin savaşta moralinin bozulmasına yönelik propaganda yapılmaktaydı. Kore Savaşı'ndan sonra ABD'nin radyo propagandasına yoğun ve etkili bir şekilde maruz kaldığı son savaş Vietnam-Amerika Savaşı olmuştu. Nitekim ABD'nin Vietnam-Amerika savaşından sonra dahil olduğu diğer savaşlarda, radyonun propaganda rolünü önemli ölçüde televizyon ele geçirir. Savaşta televizyon gazetecileri haber yapmaktaydı (Liebes, 1992: 44). Örneğin ABD'nin dahil olduğu Körfez Savaşı'nda taraflar doğrudan televizyon kanalıyla savaşta yaşanan görüntülere yer vermekte ve canlı olarak cephelerde yayın yapılmaktaydı.

3. Vietnam-Amerika Savaşı'nda Hanoi Hannah'nın Amerikan Hükümeti Karşıtı Radyo Yayınları

Fransa, Vietnam'ı sömürgeleştirdiği dönemde, ülkede radyo yayınlarına sınırlama getirmektedir. Fransa, ülkedeki yönetimine karşı radyonun etkin bir propaganda aracı olarak kullanılabilme olasılığından dolayı, radyo yayınları üzerinde sıkı bir denetim ve Vietnam'da Fransız yönetimini eleştiren herhangi bir radyo

yayına izin vermemektedir. Bu dönemde ülkenin önde gelen radyosu Radyo Saygon Fransızların kontrolünde olmuştur. Vietnamlı siyasetçi Ho Çi Min, 1945 yılında Vietnam Demokratik Cumhuriyeti'nin kurulduğunu ilan edildi. Ho Çi Min, Vietnam'da komünist bir rejim tesis etmeyi amaçlamaktaydı (Priestland, 2017: 264). Vietnam Demokratik Cumhuriyeti'nin kuruluşunun ilanı Fransız yönetiminin ülke genelindeki otoritesi üzerinde önemli bir tehdit meydana getirmektedir.

1954 yılında Fransa, Vietnam Demokratik Cumhuriyeti birliklerine karşı yürüttüğü savaşı kaybederek ve ülkeden çekilmek zorunda kalmaktadır. Fransa'nın ülkeden çekilmesinden sonra Ho Çi Min bağımsız birleşik Vietnam düşünü gerçekleştirememekte, iki ayrı devlet ortaya çıkar. Ho Çi Min ülkenin kuzey bölgesine hakimiyet kurmaktadır. Ülkenin güneyinde de ABD yanlısı Vietnam Cumhuriyeti (Güney Vietnam) kurulmuştur. 1955 yılında Güney Vietnam'ın kurulmasından çok kısa bir süre sonra 1975 yılına kadar sürecek olan Vietnam-Amerika Savaşı başlamaktadır. Savaş, Soğuk Savaş döneminin en kanlı savaşlarından biri olarak tarihe geçmektedir (Çakı, Gazi ve Çakı, 2019: 954). ABD, 1963 yılında savaşa katılmaktadır. ABD doğrudan Güney Vietnam'a destek vermektedir (McMahon, 2013: 117). Kuzey Vietnam, gerek Güney Vietnam, gerekse ABD birliklerine karşı mücadelede etkin bir propaganda faaliyeti yürütmeyi planlamaktadır. Bu süreçte Kuzey Vietnam üzerinden ABD askerlerine yönelik radyo yayınları yapılmasına karar verilmektedir.

Vietnam-Amerika Savaşı sırasında ABD'ye yönelik gerçekleştirilecek olan radyo yayınları için iyi derecede İngilizce konuşabilen Vietnamlı Trjnh Thj Ngo görevlendirilmektedir. Ngo'nun radyo yayınlarında ABD askerlerinin korkutulması ve savaştaki moralinin bozulması amaçlanmaktaydı. Ngo, ABD ordusuna yönelik olarak gün içerisinde üç defa yayın yapmaktaydı. Radyo programının süresi ise 30 dakikaya çıkartılmaktaydı. Ngo'nun radyo yayınları zaman içerisinde ABD ordusunda ünlenmekteydi. Radyo yayınları yüksek sesle ve net bir şekilde duyulabilmekteydi. Gerçekleştirilen radyo yayınlarında Ngo, Kuzey Vietnam askerleri tarafından öldürülen ve esir edilen ABD askerlerinin isimlerini okumaktaydı. Ayrıca radyo yayınlarında ABD'li savaş karşıtlarının da röportajlarına yer verilmekteydi. Diğer yandan Ngo'nun radyo yayınlarında şarkılar da çalınmaktaydı (Fish, 1989: 390). ABD askerlerini duygusal açıdan etkileyebilmek adına savaş karşıtı şarkılara yer verilmekteydi. Ngo'nun radyo yayınları ABD'yi haksız bir savaşa katılmakla suçlamakta ve ortaya koyduğu eleştiriler ile ABD yönetimini ABD ordusu içerisinde itibarsızlaştırmaya çalışmaktaydı.

Ngo'nun radyo yayınlarında, ABD haber kaynaklarının haberleri manipüle ettiği iddia edilmekteydi. Bu aşamada ABD askerlerinin savaşa dair gerçek bilgileri Kuzey Vietnam'ın radyo yayınlarından elde edebileceğine yönelik algı oluşturulmak-

taydı. Ngo, radyo yayınlarında ABD askerlerinin savaşta öleceğini bildirmektedir. Amaçsız olarak nitelendirdiği savaşa ABD askerlerinin katılmaması gerektiğini telkin etmekteydi. Ngo radyo yayınlarında ABD ordusu hakkında pek çok bilgiye yer vermekte, bu açıdan Ngo'nun haber kaynağının neresi olduğu merak konusu olmaktadır. Nitekim Ngo, radyo konuşmalarında ABD ile ilgili olarak detaylı bilgiler aktarabilmektedir. Ngo'nun radyo yayınlarında detaylı bilgilere yer vermesi, insanlar arasında radyo yayınlarını dinleme isteği uyandırabilmektedir. Kuzey Vietnam Savunma Bakanlığının propaganda departmanı yazılarını yazmaktaydı (NPR, 2019). Savaş döneminde Ngo'nun radyo yayınları, doğrudan ABD'nin haber tekeli ortadan kaldırarak, alternatif bir haber kaynağı olma özelliği taşımaktaydı. Ngo'nun radyo yayınları, 1973 yılında sonlanıncaya kadar 8 yıl sürmüştü.

4. Vietnam-Amerika Savaşı'ndaki Hanoi Hannah'nın Radyo Yayınlarının Göstergebilimsel Analizi

Çalışmada Vietnam Savaşı sırasında Hanoi Hannah tarafından gerçekleştirilen radyo yayınları içerisinde 16 Haziran 1967, 12 Ağustos 1967, 15 Eylül 1965 ve 30 Mart 1968 tarihlerinde yayına giren dört konuşması göstergebilimsel analiz yöntemi kullanılarak incelenmektedir (Nytimes, 2019). Radyo konuşmaları, dilbilimci Roland Barthes'ın (1915-1980) göstergebilim modeli üzerinden analiz edilmiştir.

Göstergebilim, nitel araştırma yöntemleri içerisinde yer alan ve göstergeler üzerinden iletilen anlamları inceleyen bir bilim dalıdır. Gösterge ise insanlar tarafından kavramların farklı kavramlar ile ifade edilmesini açıklamaktadır. Göstergebilim ilk dönemlerinde dilbilimi içerisinde bir alan olarak değerlendirilmektedir (Gülada, Gazi ve Çakı, 2019: 1086). Daha sonra göstergebilimin dilbilimi içerisinde sınırlı olmadığı ileri sürülmektedir. Göstergebilim farklı alanları kapsamaktadır (Rifat, 2013: 99). Göstergebilim alanında pek çok farklı göstergebilim modeli bulunmaktadır. Bu modellerden biri de Fransız dilbilimci Roland Barthes'a (1915-1980) aittir. Barthes ile birlikte göstergebilimin kullanımı geniş bir boyuta taşınmıştır (Çakı, 2018: 76). Barthes'ın göstergebilim modelinde İsviçreli dilbilimci Ferdinand de Saussure'ün (1857-1913) etkisi söz konusudur. Barthes, Saussure'ün gösteren ve gösterilen* kavramlarına göstergebilim modelinde yer vermektedir. Saussure'ün gösteren ve gösterilen kavramları, göstergenin iki farklı anlamını meydana getirmektedir (Gülada ve Çakı, 2019: 131). Bunun yanında Barthes'ın göstergebilim modelinde düzanlam ve yananlam kavramları da bulunmaktadır (Barthes, 2016: 85-86). Düzanlam, evrensel, herkes tarafından kabul edilen, değişmeyen anlamı

---

*Gösteren, bir göstergenin herkesin zihinlerinde yer eden ilk anlamını, gösterilen ise bir göstergeye toplum tarafından yüklenen ikinci anlamı ifade etmektedir (Sığırcı, 2016: 52). Örneğin, terazi, gösteren açısından bir ölçü aracını, gösterilen açısından ise adaleti temsil edebilmektedir.

ifade etmektedir. Yananlam ise göstergenin kültürden kültüre farklılaşabilen özel anlamını açıklamaktadır. Kültürel olan doğallaştırılmaktadır (Barthes, 2017: 18). Diğer bir deyişle yapay göstergeler, doğal gösterge olarak sunulabilmektedir (Barthes, 2014: 25). Örneğin bir fotoğraf karesinde küçük bir çocuğun yol boyu ağlayarak koşması ve çevresinde askerlerin bulunması doğrudan düzanlamı ifade etmektedir. Fotoğrafa bakan herkes düzanlam boyutunda çocuğu ve askerleri görmektedir. Buna karşın fotoğrafın Vietnam-Amerika Savaşı sırasında çekilmiş olması, bağlamsal bir anlam kazanmaktadır. Bağlamsal anlam da doğrudan yananlam üzerinden mesajların verilmesini sağlamaktadır. Yananlam boyutunda fotoğrafta, bir çocuğun koşmasından ve ağlamasından ziyade ABD ve Kuzey Vietnam arasındaki savaşın yol açtığı acılar ortaya konulabilmektedir.

Barthes'in özellikle üzerinde durduğu bir diğer konuda mit olmaktadır. Mit, toplum genelinde zaman içerisinde oluşan kalıp yargıları ifade etmektedir. Mitler, gerçeklik olmasa da toplum tarafından gerçekliğin yerine konulmaktadır. Barthes bu aşamada egemen gücün kitle iletişim araçları üzerindeki kontrolü sayesinde kendi mitlerini topluma kabul ettirdiğini açıklamaktadır. Bu aşamada mitler doğallaştırılmaya çalışılmaktadır (Gazi ve Çakı vd., 2019: 60). Barthes, mesajın kültürel kodlar içerisinde farklılaşabileceğini belirtmektedir (Tanyeri Mazıcı ve Çakı, 2018: 296). Bu açıdan kültürden kültüre mitler de farklılaşabilmektedir. Nazi Almanyası'nda Yahudilerin tehlikeli olduğunun belirtilmesi, Sovyetler Birliği'nde de komünizmin en iyi ideolojik yönetim olarak kitlelere sunulması, kitle iletişim araçları ile egemen güçlerin inşa ettikleri mitlere örnek olarak verilebilmektedir.

Çalışmada Ngo'nun radyo yayınlarında verilen mesajlar, düzanlam ve yananlam boyutunda analiz edilmiş, diğer yandan verilen mesajların ortaya konulmasına çalışıldı.

4.1. 16 Haziran 1967 Tarihli Konuşma

Ngo'nun 16 Haziran 1967 tarihli konuşması; "Nasılsın, GI Joe*? Bana öyle geliyor ki, çoğunuz savaşın gidişatı hakkında yeterince bilgi sahibi değilsiniz, buradaki varlığınızın açıklamasıyla ilgili olarak doğru hiçbir şey söylenmemekte. Hiçbir şey, neler olup bittiğine dair en ufak fikri olmadan, ölmek veya ömür boyu sakat kalmak için savaşmaya itilmekten daha fazla kafa karıştırıcı olmamaktadır"

---

*Vietnam Savaşı sırasında ABD askerlerine verilen isim.

Tablo 1. 16 Haziran 1967 Tarihli Konuşma

Gösteren	ABD askerleri
Gösterilen	Savaş konusunda yanlış bilgilendirilen askerler
Düzanlam	ABD askerlerinin ne için savaştıklarını bilmemesi
Yananlam	ABD yönetiminin çıkarları doğrultusunda bilgileri saptırması ve ABD askerlerini savaşa yöneltmesi
Verilen Mesaj	ABD yönetimi, savaşta ABD askerlerini yanlış bilgilendirmektedir

Ngo'nun radyo konuşması düzanlam açısından incelendiğinde, ABD askerlerinin savaş ile ilgili herhangi bir bilgisinin olmadığına vurgu yapılmaktadır. Vietnamlı gerillalara karşı savaşan ABD askerlerinin hayatlarını kaybettikleri veya kalıcı sakatlık oluşturabilecek ölçüde yaralandıkları aktarılmaktadır. Buna karşın radyo konuşmasında ABD askerlerinin amacını bilmedikleri bir savaşta Vietnamlı gerillalara karşı savaştıkları belirtilmektedir. Yananlam açısından incelendiğinde doğrudan radyo yayınlarının ABD'nin Vietnam'a askeri müdahalesini eleştirdiği anlaşılmaktadır. ABD yönetiminin, amacı olmayan bir savaş nedeniyle ABD askerlerini Vietnamlı gerillalar ile savaştırdıkları, ABD askerlerinin ölümüne veya yaralanmalarına yol açtıkları belirtilmektedir. Savaş sırasında ABD uçakları Vietnamlı gerillaları bombalamaktadır. Radyo konuşmasında askerlerin kafasında "Neden ve kimin için savaşıyoruz?" sorusunun oluşması amaçlanmaktadır. Bu aşamada savaşta yaşanan ölümler ile ilgili olarak ABD'nin Vietnam'a askeri müdahalesi sorgulanmaktadır. Savaşta yaşanan diğer kayıplara atıfta bulunularak ABD askerleri üzerinde korku duygusunun ön plana çıkarılması hedeflenmektedir. Tüm bu süreçte radyo konuşmasında "ABD yönetimi, savaşta ABD askerlerini yanlış bilgilendirmektedir" şeklinde mesaj verilmektedir. Böylece Vietnam radyo propagandası, ABD askerlerinin ABD yönetimi tarafından verilen bilgilere şüpheyle yaklaşmasını amaçlamaktadır. Bu yolla ABD askerlerinin ABD'nin Vietnam'a askeri müdahalesinin meşruluğunu sorgulaması ve savaşıma isteklerinin azaltılması hedeflenmektedir.

4.2. 12 Ağustos 1967 Tarihli Konuşma

Ngo'nun 12 Ağustos 1967 tarihli konuşması; "Amerikan GI'leri Johnson'ın bu haksız, ahlaksız ve yasadışı savaşında savaşmaz. Vietnam'dan çık ve yaşa. Bu, Vietnam Demokratik Cumhuriyeti'nin başkenti Hanoi'dan Vietnam yayıncılığının sesi. Amerikan Giller programımız saat 16:30'da dinlenebilir. Şimdi Connie Francis'in "Neredeyse aklımı kaybediyorum" şarkısı çalıyor"

Tablo 2. 12 Ağustos 1967 Tarihli Konuşma

Gösteren	ABD başkanı Lyndon B. Johnson
Gösterilen	Savaş yanlısı ABD yönetimi
Düzanlam	ABD askerlerinin savaştan çıkması
Yananlam	ABD yönetiminin çıkarları doğrultusunda ABD askerlerini haksız bir savaşa sürüklemesi
Verilen Mesaj	ABD yönetimi haksız bir savaş içerisindedir

Ngo'nun radyo konuşması düzanlam boyutunda analiz edildiğinde, radyo konuşmasında dönemin ABD başkanı Lyndon B. Johnson'ın Vietnam'da savaşa yol açtığı aktarılmaktadır. Bu savaşın herhangi bir hukuksal zemine dayandırılmaksızın doğrudan Johnson tarafından meydana getirildiği belirtilmektedir. ABD askerlerinin savaştan ayrılmaları gerektiği bildirilmektedir. Radyo konuşmasının, Kuzey Vietnam tarafından gerçekleştirildiği vurgulanmakta ve ardından bir şarkı çalınmaktadır. Yananlam açısından incelendiğinde ise radyo konuşmasında doğrudan ABD başkanı Johnson'ın suçlandığı görülmektedir. Radyo konuşmasında savaşın sebebi olarak doğrudan Johnson gösterilmektedir. Bu şekilde ABD askerleri üzerinde, ABD yönetimi tarafından haksız yere açılan bir savaşta savaştırıldıkları algısının oluşması amaçlanmaktadır. Radyo konuşmasında ABD yönetiminin yanlış kararlar alarak savaşa neden oldukları, bu savaşın sorumluluğunu da ABD askerlerinin ödemek zorunda olduğu belirtilmektedir. Bu algı üzerinden ABD askerlerinin savaşmamaları gerektiği vurgulanmakta ve bir an önce savaştan ayrılmaları telkin edilmektedir. Radyo konuşmasında ABD yönetiminin, ABD askerleri nezdinde itibarsızlaştırılması ile ABD askerlerinin savaştaki moralinin bozulması hedeflenmektedir. Radyo konuşmasında "ABD yönetimi haksız bir savaş içerisindedir" mesajı verilmektedir. Böylece ABD askerlerinin savaşı sorgulamaları ve ne için savaştıklarını düşünmeleri istenmektedir. Radyoda verilen mesajla ABD askerlerinin haksız bir savaş içerisinde olup olmadıkları konusunda ikileme düşmeleri ve bu ikilemin askerlerin savaşa kabiliyeti üzerinde olumsuz etkiye yol açması hedeflenmiştir.

4.3. 15 Eylül 1965 Tarihli Konuşma

Ngo'nun 15 Eylül 1965 tarihli konuşması; "Yapmamız gereken en son şeyde olsa bu yerden çıkmalıyız. Buradan çıkmak zorundayız, elbette benim ve senin için daha iyi bir yer var... Şimdi savaş haberleri. Vietnam'daki Amerikan kayıpları. Onbaşı Larry J. Samples, Kanada, Alabama... Başçavuş Charles R. Miller, Tucson, Arizona... Çavuş Frank Hererra, Coolidge, Arizona..."

Tablo 3. 15 Eylül 1965 Tarihli Konuşma

Gösteren	Ölen askerler
Gösterilen	ABD yönetiminin Vietnam'daki başarısızlığı
Düzanlam	ABD askerlerinin Vietnam'ı terk etmesi gerektiği
Yananlam	ABD askerlerinin Vietnam'da bulunması halinde hayatlarını kaybedecek olması
Verilen Mesaj	Vietnam'da savaşıyan ABD askerleri sürekli kayıp vermektedir

Ngo'nun radyo konuşması düzanlam açısından incelendiğinde, radyo konuşmasında ABD askerlerinin savaşmayı bırakmaları istenmektedir. ABD askerlerinin savaşını bırakmaları halinde daha iyi bir durumda olacakları aktarılmaktadır. Ardından rütbe ve isimleriyle birlikte ABD'nin Vietnam'da verdiği kayıplar açıklanmaktadır. Yananlam açısından radyo konuşmasında doğrudan korku duygusu ön plana çıkarılarak ABD askerlerinin savaşmayı bırakmasının telkin edildiği anlaşılmaktadır. Özellikle radyo konuşmasında ABD'nin Vietnam-Amerika Savaşı'nda verdiği kayıpların açıklanması ile ABD askerlerinin savaşındaki moralinin bozulması hedeflenmektedir. Nitekim radyo konuşmasında gelecek çatışmalarda da yine ölümlerin devam edeceğine yönelik algı oluşturulmaktadır. Bu yolla ABD askerlerinin savaşmaları halinde ölmeye devam edeceklerine vurgu yapılmaktadır. Radyo konuşmasında "Vietnam'da savaşıyan ABD askerleri sürekli kayıp vermektedir" mesajı aktarılmaktadır. Radyoda verilen mesajla Vietnam radyo propagandası, ABD yönetiminin Vietnam-Amerika Savaşı'nda başarı kazanamadığına vurgu yapılmaktadır. ABD'nin savaşta inisiyatifi elde edememesinden dolayı da ABD askerlerinin hayatlarını kaybettiği aktarılmaktadır. Bu yolla ABD askerleri üzerinde ölüm korkusu meydana getirilmesi ve ABD askerlerinin savaşmayı bırakarak Vietnam'ı terk etmesinin sağlanması amaçlanmaktadır.

4.4. 30 Mart 1968 Tarihli Konuşma

Ngo'nun 30 Mart 1968 tarihli konuşması; "Şimdi konuşmamız başlıyor. Irkçılık kurbanı olmayı reddeden bir Vietnamlı siyahi GI'si Billy Smith. 15 Mart sabahı Bien Hoa Ordu Üssü'ndeki bir subay barakasında bir parça tesirli el bombası patladı ve iki teğmen öldü, üçüncüsü de yaralandı. Smith yasadışı olarak arandı, tutuklandı ve Long Binh Hapishanesi'ne kondu ve yargılanmak için ülkesine götürüldü. Onun tüm suçlamalar ve iddialardan suçlu olduğunu açıkça gösteren kanıt şuydu: siyahi, fakir, savaşa ve orduya karşı olmak ve ırkçılığın kurbanı olmayı reddetmek"

Tablo 4. 30 Mart 1968 Tarihli Konuşma

Gösteren	Billy Smith
Gösterilen	ABD yönetiminin acımasız müdahalesi
Düzanlam	ABD yönetiminin Billy Smith'i cezalandırması
Yananlam	ABD yönetiminin kendi kararlarını sorgulayan ve kendi kararları dışında hareket edenleri cezalandırdığı düşüncesi
Verilen Mesaj	ABD yönetimi kendi askerlerine de merhamet göstermemektedir

Ngo'nun radyo konuşması düzanlam boyutunda analiz edildiğinde, radyo konuşmasında ABD ordusunda görev alan bir askerin, karargahta meydana gelen bir patlamadan haksız yere sorumlu tutulduğu aktarılmaktadır. ABD'li askerin siyahi ve savaşa karşı olmasından dolayı, meydana gelen olaydan sorumlu tutulduğu belirtilmektedir. Yananlam açısından incelendiğinde ise radyo yayını ile doğrudan ABD yönetiminin suçlandığı ortaya çıkmaktadır. Nitekim ABD yönetiminin kendisi gibi düşünmeyen askerleri haksız bir şekilde cezalandırdığı aktarılmaktadır. Diğer yandan radyo yayınında savaşmak istemeyen askerin siyahi olduğuna vurgu yapılmaktadır. Bu şekilde radyo yayını üzerinden ABD ordusunda yer alan siyahi askerlere ulaşmaya ve onların savaşmaya yönelik isteklerinin azaltılmasına çalışılmaktadır. Radyo konuşmasında askerin siyahi ve savaş karşıtı olduğundan dolayı ABD ordusunda haksızlığı uğradığı iddiası ile ABD ordusunda yer alan siyahi askerlerin ABD yönetimine karşı ön yargı oluşturması amaçlanmaktadır. Radyo konuşmasında "ABD yönetimi kendi askerlerine de merhamet göstermemektedir" şeklinde mesaj verilmektedir. Nitekim savaşın çıkış nedeninin meşruluğu sorgulanmaktadır (USNI, 2019). Bu şekilde ABD yönetiminin ABD askerlerini otoriter bir şekilde yönettiği ve yönetime karşı olanları ise gerektiğinde haksız yollar kullanarak cezalandırdığı iddia edilmektedir. Radyoda verilen mesaj üzerinden ABD yönetiminin ABD askerleri arasında olumsuz bir itibarla anılması amaçlanmaktaydı. Böylece ABD'li askerlerin savaşa yönelik olumlu algılarının zayıflatılması hedefi gerçekleştirilecekti.

5. Sonuç

Çalışma kapsamında Ngo'nun incelenen radyo yayınlarında genel olarak ABD askerlerinin savaştaki moralinin bozulması ve savaşa isteklerinin azaltılması amacıyla korku içerikli mesajların ön plana çıkarıldığı görülmektedir. Radyo konuşmalarında ABD askerlerinin savaşı sürdürmeleri durumunda hayatlarını kaybedecekleri aktarılmaktadır. Radyo konuşmasında savaşta hayatını kaybeden ABD'li askerlerin isimleri okunarak, ABD askerlerine ölüm korkusunun daha etkili bir şekilde sunulması amaçlanmaktadır. Bu süreçte radyoda "Vietnam'da savaşan ABD askerleri sürekli kayıp vermektedir" mesajı aktarılmaktadır. Mesaj üzerinden

ABD askerlerinin aldığı kayıpların devam edeceği algısı oluşturulmakta ve ABD askerlerinin savaşı sürdürmesi halinde hayatlarını kaybedeceğine yönelik korku oluşturulmaya çalışılmaktadır. Diğer yandan radyo konuşmalarında savaşın amaçsız yere sürdüğü algısı oluşturularak ABD'li askerlerin ne için savaştıkları konusunda kafalarının karıştırılmasının hedeflendiği ortaya çıkmaktadır. Bu aşamada radyoda "ABD yönetimi haksız bir savaş içerisindedir" şeklinde mesaj verilmektedir. Radyo konuşmalarında ABD'li askerlerin herhangi bir hedefi olmayan bir savaş için manasız bir şekilde hayatlarını kaybettikleri aktarılmaktadır.

Radyo konuşmalarında doğrudan ABD yönetiminin hedef alındığı ortaya çıkmaktadır. Bu aşamada ABD yönetimin çıkarları doğrultusunda Vietnam-Amerika Savaşı'na katıldığı ve yine çıkarları doğrultusunda ABD askerlerini savaşa sürüklediği iddia edilmektedir. Savaşta ABD askerlerinin, yalnızca ABD yönetiminin çıkarlarına hizmet etmek için hayatlarını kaybettikleri aktarılmaktadır. Ayrıca ABD yönetiminin savaş konusunda ABD ordusunda farklı görüşlere izin vermediği ve gerektiğinde haksız yere kendi askerine bile ceza verebileceği belirtilmektedir. Bu aşamada "ABD yönetimi kendi askerlerine de merhamet göstermemektedir" şeklinde mesaj verilmektedir. Bu şekilde radyo konuşması üzerinden ABD yönetiminin ABD ordusu içerisinde itibarsızlaştırılmaya çalışıldığı ortaya çıkmaktadır. ABD yönetiminin ABD ordusu içerisinde itibarsızlaştırılmasıyla birlikte ABD askerlerinin ABD yönetiminin kararlarını sorgulaması ve savaşa konusunda tereddüte düşmelerinin sağlanması amaçlanmaktadır. Ayrıca ABD yönetiminin ABD askerlerini yanlış bilgilendirdiği iddia edilerek, ABD askerleri içerisinde ABD merkezli haber kaynaklarına yönelik güvensizliğin oluşturulmaya çalışıldığı ortaya çıkmaktadır. Bu süreçte de "ABD yönetimi, savaşta ABD askerlerini yanlış bilgilendirmektedir" şeklinde mesaj verilmektedir.

Çalışmada Hanoi Hannah'ın radyo yayınları üzerinden Vietnam-Amerika Savaşı'nda Kuzey Vietnam'ın Amerikan hükümeti karşıtı radyo propagandası incelenmiştir. Çalışma, Vietnam-Amerika Savaşı'nda propaganda amaçlı kullanılan radyo yayıncılığına ışık tutması bakımından önem taşımaktadır. Gelecek çalışmalarda, ABD'ye yönelik İkinci Dünya Savaşı'nda ve Kore Savaşı'nda gerçekleştirilen propaganda amaçlı radyo yayınlarının mevcut çalışmada elde edilen bulgular ile karşılaştırılmalı olarak incelemesinin alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

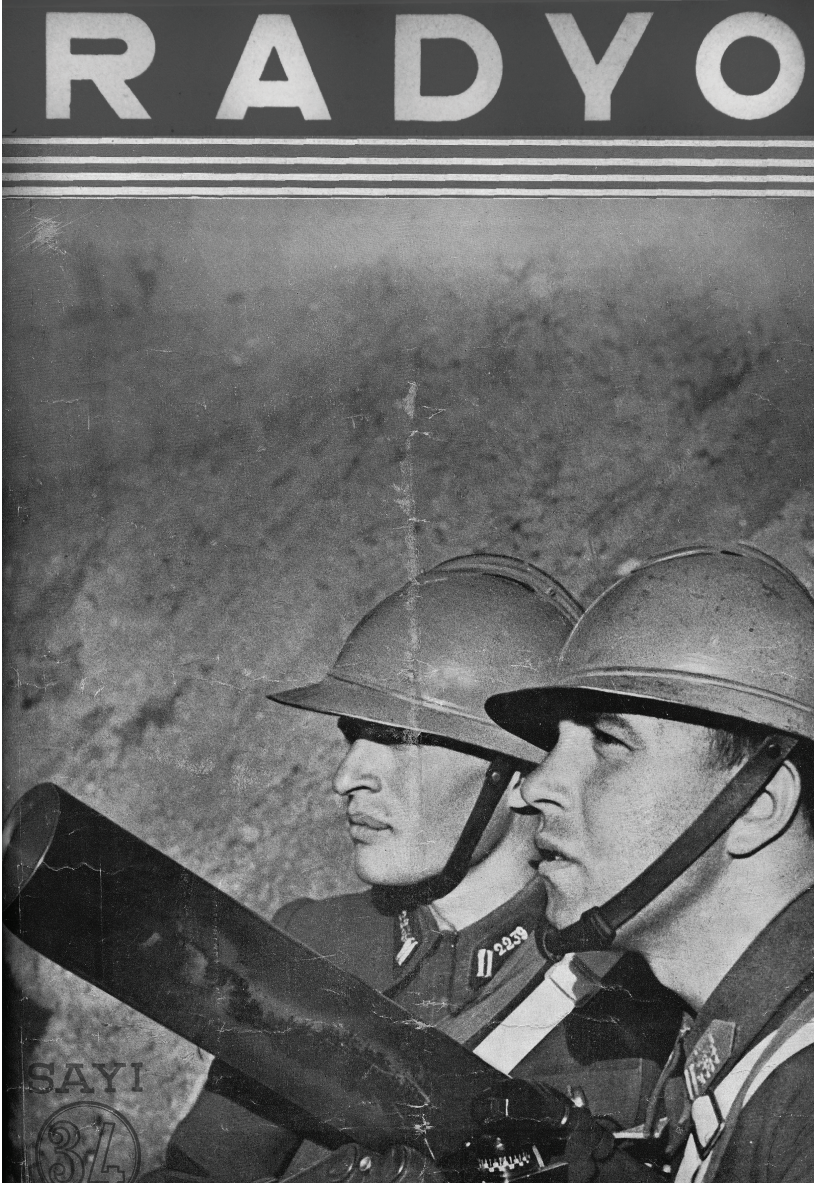
Kaynakça

- Barthes, R. (2014). *Çağdaş Söylenler*. Çev., Tahsin Yücel. 4. Baskı. İstanbul: Metis Yayınları.
- Barthes, R. (2016). *Göstergebilimsel Serüven*. Çev., Mehmet Rifat, Sema Rifat. 8. Baskı. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Barthes, R. (2017). *Görüntünün Retoriği, Sanat ve Müzik*. Çev., Ayşenaz Koş. Ömer Albayrak. 2. Baskı. İstanbul, Yapı Kredi Yayınları.
- Blang, E. M. (2011). *Allies at Odds: America, Europe, and Vietnam, 1961–1968*. The United States: Rowman & Littlefield Publishers.
- Bradley, M. P. (2003). *Imagining Vietnam and America: the Making of Postcolonial Vietnam, 1919-1950*. The United States: Univ of North Carolina Press.
- Chandler, R. W. (2019). *War of Ideas: The US Propaganda Campaign in Vietnam*. The United Kingdom: Routledge.
- Çakı, C. (2018). Roland Barthes'in Göstergebilimsel Çözümlemesi ile Nazi Propagandasında Engelliler. *SDÜ İFADE*, 1(2), 66-91.
- Çakı, C., Gazi, M. A., & Çakı, G. (2019). Vietnam Savaşı Sırasında Çin-ABD İlişkileri: Çin Propaganda Posterleri Üzerine İnceleme. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 7(2), 953-976.
- Fish, L. M. (1989). General Edward G. Lansdale and the folksongs of Americans in the Vietnam War. *Journal of American folklore*, 390-411.
- Gaddins, J. L. (2018). *Soğuk Savaş, Pazarlıklar, Casuslar, Yalanlar, Gerçek*, Çev. Dilek Cenkçiler, 3. Baskı, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Gazi, M. A. & Çakı, C. (2019). Şili Ulusal İnsan Hakları Örgütü'nün Göçmen Ayrımcılığına Karşı Hazırlanan Kamu Spotu Reklamları Üzerine İnceleme. *Göç Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 50-77.
- Gezgin, U. B. (2008). "Hannah Hanoi: Amerikan Ordusunun Korkulu Düşü", <https://www.evrensel.net/haber/216746/asya-pasifik-te-bu-hafta>, Erişim Tarihi: 26.11.2019.
- Gülada, M. O. & Çakı, C. (2019). İkinci Dünya Savaşı'nda Sovyet Partizanlara Yönelik Hazırlanan Propaganda Posterleri Üzerine İnceleme. *Karadeniz Teknik Üniversitesi İletişim Araştırmaları Dergisi*, 9(1), 2-17.
- Gülada, M. O., Gazi, M. A. & Çakı, C. (2019). Nazi Propagandasının Ulusal Seferberlikte İdealize Ettiği Alman Genç Kızları: "Das Deutsche Mädel" Dergisi Üzerine İnceleme. *Erciyes İletişim Dergisi*, 6(2), 1079-1100.
- Halberstam, D. (2008). *The Making of a Quagmire: America and Vietnam during the Kennedy Era*. Rowman & Littlefield.
- Hammer, E. J. (1988). *A Death in November: America in Vietnam, 1963*. USA: Oxford University Press.
- Hart, B. L. (2015). *İkinci Dünya Savaşı Tarihi*. Çev., Kerim Bağrıaçık. İstanbul: İş Bankası Yayınları.
- Herzstein, R. E. (1996). Berlin Calling, *The Public Historian*, 18(1), 138-140.
- Houswitschka, C. (2003). Nazi Wireless Propaganda. Lord Haw-Haw and British Public Opinion in the Second World War. (*International Communications*), *Jahrbuch für Kommunikationsgeschichte*, 253-255.
- Kawashima, Y. (2013). *The Tokyo Rose Case: Treason on Trial*. The United States: University Press of Kansas.

- Keegan, John (2016). İkinci Dünya Savaşı, Çev., Samet Öksüz, İstanbul: Say Yayınları.
- Kelly, G. P. (1986). Coping with America: Refugees from Vietnam, Cambodia, and Laos in the 1970s and 1980s. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 487(1), 138-149.
- Kutler, S. I. (1980). Forging Legend: The Treason of Tokyo Rose. *Wisconsin Law Review*, 1980(6), 1341-1382.
- Laurie, C. D. (1994). Goebbels's Iowan: Frederick W. Kaltenbach and Nazi Short-Wave Radio Broadcasts to America, 1939-1945. *The Annals of Iowa*, 53(3), 219-245.
- Liebes, T. (1992). Our War/their War: Comparing the Intifadeh and the Gulf War on US and Israeli Television. *Critical Studies in Media Communication*, 9(1), 44-55.
- Maraniss, D. (2003). They Marched Into Sunlight: War and Peace Vietnam and America October 1967. *The United States: Simon and Schuster*.
- McMahon, J. R. (2013). Soğuk Savaş, Çev., Sinem Gül, Ankara: Dost Kültür Yayınları.
- Nguyen, H. T. (2008). Research on Communication and Localization of Small and Medium Fishing Boats in Vietnam-Ad-Hoc Network Associated to Software Defined Radio Approach. In 2008 Second International Conference on Communications and Electronics, IEEE, 341-346.
- NPR (2016). "Hanoi Hannah'nın Radyo Yayınları", <https://www.npr.org/sections/thetwo-way/2016/10/05/496662815/hanoi-hannah-whose-broadcasts-taunted-and-entertained-american-gis-dies-at-87>, Erişim Tarihi: 10.11.2019.
- Nytimes (2019). "Vietnam Savaşı'ndaki Hanoi Hannah'nın Radyo Yayınları", <https://www.nytimes.com/2018/02/08/opinion/hanoi-hannah-vietnam-propaganda.html>, Erişim Tarihi: 08.11.2019.
- Olson, J. S., & Roberts, R. W. (2011). *Where the Domino Fell: America and Vietnam 1945-1995*. The United States: John Wiley & Sons.
- Page, C. (2016). *US Official Propaganda during the Vietnam War, 1965-1973: The Limits of Persuasion*. The United Kingdom: Bloomsbury Publishing.
- Peacock, M. (2010). Broadcasting Benevolence: Images of the Child in American, Soviet and NLF Propaganda in Vietnam, 1964-1973. *The Journal of the History of Childhood and Youth*, 3(1), 15-38.
- Priestland, D. (2017). *Kızıl Bayrak Bir Komünizm Tarihi*, Çev., Ali Çakıroğlu, Egemen Yılıgür, İstanbul: İletişim Yayınları.
- Rifat, M. (2013). *Açıklamalı Göstergibilim Sözlüğü: Kavramlar, Yöntemler, Kuramcılar, Okullar*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Shibusawa, N. (2010). Femininity, Race and Treachery: How 'Tokyo Rose' Became a Traitor to the United States after the Second World War. *Gender & History*, 22(1), 169-188.
- Sığırcı, İ. (2016). *Göstergibilim Uygulamaları, Metinleri, Görselleri ve Olayları Okuma*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Socolow, M. J. (2007). "News is a Weapon": Domestic Radio Propaganda and Broadcast Journalism in America, 1939-1944. *American Journalism*, 24(3), 109-131.
- Springer, C. (1986). Military Propaganda: Defense Department Films from World War II and Vietnam. *Cultural Critique*, (3), 151-167.

- Tanyeri Mazıcı, E., & Çakı, C. (2018). Adolf Hitler'in korku çekiciliği bağlamında kamu spotu reklamlarında kullanımı. *Erciyes İletişim Dergisi*, 5(3), 290-306.
- USNI (2019). "The Truth About Tonkin", [https:// www. usni. org/ magazines/ naval-history- magazine /2008 /february /truth -about -tonkin](https://www.usni.org/magazines/naval-history-magazine/2008/february/truth-about-tonkin), Erişim Tarihi: 27.11.2019.
- Uyeda, C. I. (1978). The Pardoning of "Tokyo Rose": A Report on the Restoration of American Citizenship to Iva Ikuko Toguri. *Amerasia Journal*, 5(2), 69-93.
- Ward, D. A. (1971). The Unending War of Iva Ikuko Toguri D'Aquino: The Trial and Conviction of "Tokyo Rose". *Amerasia Journal*, 1(2), 26-35.

II. Dünya Savaşı etkileri, Radyo dergisi, 1944